

HARAM AYLARDAN RECEP AYI HAKKINDA UYDURULMUŞ HADİSLER

“Terğib hadisleri, Müslümanları -zannedildiği gibi- dünyayı ihmal ederek nafile ibadetle meşgul olmaya her zaman sevk etmemiş, hatta çoğu defa onların farz ibadetleri dahi ihmal etmelerine yol açmıştır.”

Recep, Şa'ban ve Ramazan aylarına geleneğimizde “üç aylar” ismi takılmış ve bu isim oldukça yaygınlaşmıştır. Bu aylara ve bu aylar içinde bulunan bazı önemli gün ve gecelere dair hem bazı dînî kitaplarda hem de halk arasında birçok hadis dolaşmaktadır. Bunlardan bazıları **sahih**, bazıları **zayıf** ve birçoğu ise **uydurma**dır. Huraferlerin halk nezdindeki itibarı ve yaygın oluşu göz önünde bulundurulduğunda bu gibi konularda uydurma hadislerin sahihmiş gibi bilindiği görülmektedir. Bu itibarla biz, üç aylar hakkında oldukça yaygın olan, fakat hadis uleması tarafından **uydurma** olduğu ortaya konulan hadislerden **bazılarını** tespit etmeye çalıştık.

Üç ayların ilki Recep olduğu için, bu yazıda Recep ayı hakkında uydurulmuş hadisler üzerinde durulacaktır. Şa'ban ve Ramazan ayları hakkında uydurulan hadislerin tespiti ise başka bir araştırmaya bırakılmıştır.

Araştırmada kaynak olarak mevzû/uydurma hadisler hakkında yazılmış olan ve ulema tarafından kabul gören kitapları kullandık. Bunlar Ebû'l-Ferrec İbnü'l-Cevzî (ö.597/1200)'nin **el-Mevzû'ât**, İbn Kayyim el-Cevziyye (ö.751/1350)'nin **el-Menâru'l-Munîf**, Suyûtî (ö.911/1505)'nin **el-Leâli'l-Masnûa**, İbn Arrâk (ö.963/1556)'ın **Tenzîhu's-Şerîa**, Aliyyü'l-Kârî (ö.1014/1606)'nin **el-Esrâru'l-Merfûa**, Aclûnî (ö.1162/1749)'nin **Keşfu'l-Hafâ** ve Şevkânî (ö.1250/1834)'nin **el-Fevâidu'l-Mecmûa** adlı kitaplarıdır. Bunların yanı sıra İbn Hacer el-Askalânî (ö. 52/1449)'nin **Tebyînu'l-Aceb bi mâ Verade fî Fadli**

Receb adlı kitabı da araştırmamızın temel kaynakları arasındadır. İbn Hacer, Recep ayı hakkındaki hadisleri derlediği bu önemli eserinde konuyla ilgili otuz sekiz rivayeti hem senet hem de metin açısından değerlendirmeye tâbi tutmuş ve neticede bu ayla ilgili sahih hiçbir rivayetin bulunmadığını, bu rivayetlerden yirmi üç tanesinin de **uydurma** olduğunu tespit etmiştir.¹

Bu girişten sonra biz önce bu ve benzeri konularda uydurulmuş hadislerin genel özelliklerine kısaca bir göz atalım:

1) Bazı gün ve gecelerde kılınması gereken namazlarla ilgili hadisler uydurma hadislerdendir. Mesela Pazar günü/gecesi, Pazartesi günü/gecesi ve haftanın diğer gün ve gecelerinde kılınması gereken (sadece bu günlere mahsus) namazlarla ilgili hadisler bunlardandır.²

2) Recep ayının ilk Cuma gecesi kılınması gerektiği söylenen Regaip namazı ve bu ayın diğer gecelerinde kılınması gerektiği söylenen namazlarla ilgili hadisler de uydurma hadislerdendir. İbn Kayyim bu tür rivayetler için “Bunların hepsi yalandır, Allah'ın Resûlüne yapılmış birer iftiradır!” derken³ Aclûnî de “Bu tür hadislerin **Kûtu'l-Kulûb**, **İhyâ-u Ulûmiddîn**, **Tefsîr-i Sa'lebî** gibi (tasavvuf ağırlıklı) kitaplarda yer almasına aldanılmasın!”⁴ demiştir.

Aclûnî bu kaideye değindikten sonra şunları eklemiştir:

“Her ne kadar **Kûtu'l-Kulûb** ve **İhyâ-u Ulûmiddîn** adlı kitapların yazarları (Ebû Talib el-Mekkî [ö. 386/996] ve

İmam Gazâlî [ö.505/1111] bu hadisleri zikretse de bu konuda ne sünnette ne de hadis imamlarının yanında herhangi bir (sahih hadis) bulunmaktadır. Çünkü sünnet (onların demesiyle değil) ancak Peygamberin sözü, fiili ve takriri ile sabit olur.”⁵

Bu tür uydurma hadislerden bazıları şunlardır:

“Recep Allah’ın, Şa’ban benim, Ramazan ise ümmetimin ayıdır.”⁶

“Recep’in ilk Cuma gecesinden gafil olmayasınız. Zira o gece, meleklerin “Regâip” ismini verdikleri gecedir.”⁷

3) İbn Kayyim’e göre Recep ayında tutulması gerektiği söylenen oruç ve bu ayın bazı gecelerinde kılınması gerektiği söylenen namazla ilgili bütün hadisler yalandır, iftiradır.⁸

Bu tür hadislerden bazıları şunlardır:

“Her kim Recep’in ilk gecesi akşamdan sonra yirmi rekât namaz kılsa ... o kişi Sırat’ı sorgusuz sualsiz geçer.”

“Her kim Recep ayında bir gün oruç tutar ve dört rekâtlık bir namaz kılsa ve bu namazın ilk rekâtında yüz defa Ayete’l-Kürsî, ikinci rekâtında yüz defa İhlâs sûresini okursa o kişi Cennetteki yerini görmeden ölmez.”⁹

“Her kim Recep ayında şu kadar oruç tutarsa ona şu kadar...” diye başlayan hadislerin hepsi yalandır, uydurmadır.¹⁰

Bu genel kaideleri zikrettikten sonra asıl konumuza

dönebiliriz. Araştırma esnasında yararlandığımız kaynaklardan en son kaleme alınan, Şevkânî’nin el-Fevâidu’l-Mecmûa fi’l-Ehâdisi’l-Mevdûa adlı kitabıdır. Bu kitap, kendisinden önce yazılan ve uydurma hadisleri tespit eden kitaplardan daha şanslıdır. Bu şansın ne olduğunu, ülkemizin yetiştirdiği değerli hadis alimlerinden M. Yaşar Kandemir şöyle açıklamaktadır:

“Bir hayli müteahhir oluşunun (geç dönemde yazılmış oluşunun) sağladığı imkân dolayısıyla Şevkânî, İslâm âlimlerinin mevzû hadislerle karşı açtıkları çetin savşaların semeresi olarak vücut bulan eserlerin hemen hepsinden faydalanmıştır.”¹¹

Şevkânî konuyla ilgili hadisleri yukarıda adı geçen diğer kitaplara göre daha sistemli bir şekilde ele almıştır. O, **el-Fevâidu’l-Mecmûa**’da Recep ayı ile ilgili olarak uydurulmuş hadisleri şöyle sıralamıştır:

1. “Recep Allah’ın, Şa’ban benim, Ramazan ise ümmetimin ayıdır. Her kim Recep ayında iki gün oruç tutarsa ona iki kat ecir vardır. Bu katlardan her biri dünyadaki dağlar kadardır.”¹²

Şevkânî, bu hadisin râvîsinin daha sonra “her kim dört gün”, “altı gün”, “yedi gün”, “sekiz gün” ve nihayet “on beş gün” oruç tutan kişinin ecrini anlattığını söyledikten sonra şu açıklamayı yapmıştır:

“Bu, **uydurma** bir hadistir. Bu hadisin isnadında yer alan râvîlerden Ebû Bekir b. Hasan en-Nakkâş hadis uydurmakla itham edilmiş, el-Kisâe ise mechûldür/

tanınmamaktadır. Bu hadisi **el-Leâli** yazarı (Suyûtî) Ebu Saîd el-Hudrî (ra)'den rivayet etmiştir."¹³

Şevkânî'nin, Suyûtî'nin kitabında da yer aldığını bildirdiği hadise, uzun olması ve alıntı bütünlüğünün dağılması için aşağıda değinilecektir. Şimdi Şevkânî'nin uydurma olduğunu belirttiği diğer hadislerle devam edelim:

2. "Her kim Recep ayında üç gün oruç tutarsa ona bir aylık oruç (sevabı) yazılır. Her kim Recep ayında yedi gün oruç tutarsa Allah o kişi için Cehennemden yedi kapı kapatır. Her kim Recep ayında sekiz gün oruç tutarsa Allah o kişi için Cennetten sekiz kapı açar. Ve her kim Recep ayının yarısını oruçlu geçirirse Allah onu çok kolay şekilde hesaba çeker."

Bu hadisin senedinde yer alan râvîlerden Ebân adlı kişinin metrûk olduğu, yani kendisinden hadis rivayet edilmediği, Amr b. el-Ezher'in ise hadis uydurduğu belirtilmiştir. Amr için Nesâî "metrûktur", Dârekutnî de "yalancıdır" demişlerdir.¹⁴ Bu hadisi başka bir yolla Hüseyin b. Ulvân babalarından rivayet etmiştir. Fakat Hüseyin b. Ulvân'ın da hadis uydurmacısı olduğu bildirilmiştir.¹⁵

3. "Muhakkak ki Recep ayı, çok büyük bir aydır. Kim o aydan bir günü oruçlu geçirirse ona bin senelik oruç (sevabı) yazılır."¹⁶

Bu hadisin devamı, **el-Leâli'l-Masnûa**'da şöyle geçmektedir:

"... Her kim Recep ayından iki günü oruçlu geçirirse ona iki bin senelik oruç (sevabı) yazılır. Her kim Recep ayından üç günü oruçlu geçirirse ona üç bin senelik oruç (sevabı) yazılır. Her kim Recep ayından yedi günü oruçlu geçirirse cehennemin kapıları o kimseye kapatılır. Her kim Recep ayından sekiz günü oruçlu geçirirse ona cennetin sekiz kapısı açılır, o da istediği kapısından içeri girer. Her kim Recep ayından on beş günü oruçlu geçirirse onun seyyiâtı (kötülükleri) hasenâta (iyiliklere) çevrilir. Ve gökten bir ses '(Bugüne kadar yaptıklarından dolayı) Allah seni bağışladı, artık her şeye yeniden başla!' diye seslenir. Her kim daha fazlasının yaparsa Allah da ona daha fazlasını verir."

İbnü'l-Cevzî ve Suyûtî bu hadisin sahih olmadığını, çünkü rivayet zincirinde yer alan ve çokça münker¹⁷ hadisler nakleden Harun b. Antere'nin hadisleri ile delil getirilemeyeceğini belirtmişlerdir.¹⁸

4. "Kim Recep ayında bir gün oruç tutarsa onun tuttuğu bu oruç, bir aylık oruca denktir."

Bu hadis, senedinde yer alan el-Furât b. es-Sâib'ten dolayı merduttur. Bu kişi için İmam Buhârî ve Dârekutnî "metrûktur" demişlerdir.¹⁹

5. "Kim Recep ayından bir geceyi ihya eder ve bir gün oruç tutarsa Allah da ona cennet meyvelerinden yedirir."

Bu hadis de senedinde yer alan Hafs b. Muhârik yüzünden uydurma kabul edilmiştir.²⁰

6. "Recep ayında çokça istiğfar ediniz. Çünkü o ayda Allah, her saat birilerini Cehennemden azat etmektedir."²¹

7. "Recep ayında öyle bir gün ve gece vardır ki o günü oruçlu geçirip o geceyi ihya eden kimse için yüz sene oruç tutmuş gibi ecir vardır."²²

8. "Ey insanlar! Büyük bir ayın, Allah'ın çok hürmetli ayı Recep'in, gölgeleri üzerinize düşmüştür. Bu ayda iyilikler katlanır, dualar kabul edilir, sıkıntılar giderilir."

Peygamberimizin Recep ayı girmeden önce bir Cuma günü hutbede söylediği sözlerden ibaret olan bu rivayetin de **uydurma** ve isnadının mechûl olduğu belirtilmiştir.²³

9. "Recep ayının diğer aylara olan üstünlüğü, Kur'an'ın diğer kelimelere olan üstünlüğü gibidir."²⁴

10. "Allah Teâlâ, Nuh (as)'a gemi yapması emrini Recep ayında vermiş, onun yanında bulunan mü'minlere de bu ayda oruç tutmalarını emretmiştir."²⁵

Şevkânî'nin yukarıda, birinci maddede bahsettiği Ebû Saîd el-Hudrî'nin rivayet ettiği uzun hadis, İbn Hacer'in **Tebînu'l-Aceb** ve Suyûtî'nin **el-Leâli'l-Masnûa** adlı kitaplarında şöyle geçmektedir:

"Recep Allah'ın, Şa'ban benim, Ramazan ise ümmetin ayıdır. Her kim inanarak ve sevabını yalnız Allah'tan bekleyerek Recep ayını oruçlu geçirirse Allah'ın en büyük rızasını hak etmiş demektir. Allah, onu Firdevs-i Âlâ'ya yerleştirecektir.

Her kim Recep ayında iki gün oruç tutarsa ona iki kat ecir vardır. Bu katlardan her birinin ağırlığı, dünyadaki dağlar kadardır.

Her kim Recep ayında üç gün oruç tutarsa Allah onunla Cehennem arasına uzunluğu bir senelik yürüyüş mesafesi kadar olan bir hendek koyar.

... dört gün oruç tutarsa (her türlü) beladan, delilikten, cüzamdan, alaca hastalığından, Deccal'ın şerrinden ve kabir azabından kurtulur.

... altı gün oruç tutarsa o kişi, yüzü ayın on dördünden

daha parlak bir şekilde kabrinden kalkar.

... yedi gün oruç tutarsa onun tuttuğu her bir günlük oruca karşılık Cehennem'in yedi kapısı birer birer o kişiye kapanır.

... sekiz gün oruç tutarsa onun tuttuğu her bir günlük oruca karşılık Cennet'in sekiz kapısı birer birer o kişiye açılır.

... dokuz gün oruç tutarsa o kişi kabrinden "Lâ ilâhe illallâh" nidaları ile kalkar ve onun yüzü Cennetten başka bir tarafa çevrilmez.

... on gün oruç tutarsa Allah, Sırat üzerinde her milde onun istirahat edeceği bir yatak var eder.

...Kim Allah'a kulluğun alametlerine saygı gösterirse (bilsin ki) onlara olan saygı kalplerdeki takvadan gelir. (Hac 22/32)

... on bir gün oruç tutarsa o kişi yarın kıyamet gününde - kendisi kadar veya daha fazla oruç tutanlar hariç- kendisinden daha faziletli kimse görmez.

... on iki gün oruç tutarsa Allah ona kıyamet gününde bir tanesi dünyadan ve içindekilerden daha hayırlı olan iki güzel elbise giydirir.

... on üç gün oruç tutarsa kıyamet gününde insanlar büyük zorluklar içindeyken o kişi için arşın gölgesinde bir sofraya kurulur ve o kişi bundan yer.

... on dört gün oruç tutarsa Allah ona kıyamet gününde hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanoğlunun tahmin edemediği bir sevap verir.

... on beş gün oruç tutarsa Allah kıyamet günü o kişiyi güvende olan kimselerin duracağı bir yere sokar. Oraya her ne zaman bir melek-i mukarreb ve bir peygamber uğrasa ona şöyle derler: Müjdeler olsun sana ki güvende olanlardansın."²⁶

Bu hadise kitabında yer verdikten sonra “uydurulmuş-tur” ibaresini ekleyen Suyûtî, hadisin senedinde yer alan el-Kisâî adlı şahsın tanınmadığını, en-Nakkâş’ın ise hadis uydurmakla itham edilen biri olduğunu belirtmiştir.²⁷

Buraya kadar tercümelemleri verilen uydurma hadisler tabii ki bunlarla sınırlı değildir. Daha geniş bilgi edinmek isteyenler yazının giriş kısmında adı geçen kaynaklara müracaat edebilirler.

Verilen bu bilgilerden yola çıkarak Recep ayının sıradan, değersiz bir ay olduğu gibi yanlış bir anlam çıkarılmamalıdır. Zira bu ay Kur’an’da zikri geçen dört haram aydan (el-eşhuru’l-hurum) bir tanesidir. Haram aylar; Zilkâde, Zilhicce, Muharrem ve Recep’tir. Bu ayların yılın diğer aylarına göre bir farkı vardır: Haram aylarda savaş yapmak kesin bir şekilde haram kılınmış ve büyük suç olarak kabul edilmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

Gökleri ve yeri yarattığı gün, Allah’ın Kitabında olan şudur: Allah katında ayların sayısı on ikidir; BUNLARDAN DÖRDÜ HARAM AYLARDIR. İşte doğru hesap budur. Öyleyse siz BU AYLARDA KENDİNİZİ KÖTÜ DURUMA DÜŞÜRMEYİN! O müşrikler nasıl sizinle topyekûn savaşıyorlarsa siz de onlarla topyekûn savaşın! Bilin

ki Allah korunanlarla beraberdir. (Tevbe 9/36)

Sana HARAM AYINI, o ayda yapılan savaşı soruyorlar. De ki: O VAKİTTE SAVAŞ BÜYÜK SUÇTUR. Ama Allah’ın yolundan engellemek, o yola ve Mescid-i Haram’ın kutsallığına kendini kapamak ve halkını oradan çıkarmak Allah katında daha büyük suçtur... (Bakara 2/217)

Müminler! Allah’a kulluğun simgelerine, HARAM AYINA, hac kurbanına, gerdanlıklı kurbanlara ve Rablerinin ikramını ve rızasını aramak için Kâbe’ye yönelenlere SAYGISIZLIK ETMEYİN... (Mâide 5/2)

Bir başka ayette ise Allah Teâlâ, şeâirullâh’a yani kendi koyduğu kulluk alametlerine/sembollerine saygı gösterilmesinin kalplerin takvasına bağlı olduğunu bildirmiştir:

...Kim Allah’a kulluğun alametlerine saygı gösterirse (bilsin ki) onlara olan saygı kalplerdeki takvadan gelir. (Hac 22/32)

Recep ayının içinde bulunduğu haram ayların da bu sembollerden olduğu, bir önceki ayette açıklanmıştır.

Bu konudaki hadis-i şeriflerden bir tanesi ise şöyledir:

Ebû Bekre radiyallâhu anh, Nebîmizden şöyle rivayet etmiştir:

“Zaman, Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı gündeki (ilk) şekline dönmüştür. Sene, on iki aydır.²⁸ Bunlardan dördü haram aylardır. Üçü arka arkaya ki bunlar; Zilkâde, Zilhicce ve Muharrem’dir. Dördüncüsü de Cemazi-yelâhir ile Şa’ban arasında olan Recep-i Mudar’dır.”²⁹

Zikredilen bu ayet ve hadislerden anlaşıldığına göre, diğer haram aylara olduğu gibi Recep ayına da hürmet etmek gerekir. Fakat bu hürmet, yukarıda belirtilen uydurma hadislerde olduğu gibi dinimizin aslında olmayan birtakım ibadetler icat ederek olmamalıdır. Zira ibadetler ancak ayetlerle ve Resûlullâh’ın tatbikatı ile sabit olur. Recep ayında oruç tutmayı ve bu aya özel namazlar kılmayı emir ve tavsiye eden hiçbir ayet ve sahih hadis bulunmamaktadır. Bu ayda edilmesi gerektiği söylenen “Allah’ım! Recep ve Şa’ban aylarını bize mübarek kıl ve bizleri Ramazan’a ulaştır”³⁰ duası da sahih bir hadise

dayanmamaktadır. Zira bu hadisin senedinde yer alan Zâide b. Ebi'r-Rukâd adlı kişinin İmam Buhârî tarafından münkeru'l-hadîs³¹ olduğu ve bu râvînin birtakım hadisçiler tarafından tanınmadığı belirtilmiştir.³² Yalnız Peygamberimizin her ay tuttuğu ve tutulmasını tavsiye ettiği Pazartesi ve Perşembe günü oruçları ile eyyâm-ı bîz denilen her ayın 13, 14 ve 15. günleri tutulan oruçlara Recep ayında devam edilebilir. Bunları yukarıdaki uydurma hadislerle karıştırmamak gerekir. Burada özellikle vurgulanmak istenen husus, diğer aylarda yapılmayıp da sadece bu aya, Recep ayına, mahsus namaz, oruç gibi herhangi bir ibadet bulunmadığıdır.

“Bu hadisler, Müslümanları iyilik yapmaya teşvik (terğîb) için söylenmiş sözlerdir. Normal zamanlarda caminin yolunu bilmeyen nice insan, bu gün ve gecelerde camilere akın etmekte, tevbe istiğfar edip namazlar kılmaktadırlar. Şimdi bu hadislerin mevzu olduğunu söyleyerek bu yaptıklarını da yapmamalarını mı söylüyorsunuz?” şeklinde bazı düşünceler akla gelebilir. Hiç şüphesiz bir kimsenin Allah’a tevbe edip O’ndan bağışlanma dilemesi, namaz kılp oruç tutması küçümsenecek bir şey değildir. Bunun terkinde hiçbir Müslüman temenni edemez. Lakin sadece bu günlerin faziletine güvenip diğer günlerde dini, imanı, salih ameli unutan

kişilerin varlığı da inkâr edilemeyecek bir hakikat olarak karşımızda durmaktadır. Bu kişileri böyle yanlış düşüncelere iten sebeplerin başında da maalesef insanları hayra yönlendirme/teşvik etme (terğîb) amacıyla uydurulan bu hadisler gelmektedir. Bu konuda M. Yaşar Kandemir: “Terğîb hadisleri, Müslümanları -zannedildiği gibi- dünyayı ihmal ederek nâfile ibadetle meşgul olmaya her zaman sevk etmemiş, hatta çoğu defa -Hz. Peygamber’in neticesinden korktuğu üzere- onların farz ibadetleri dahi ihmal etmelerine yol açmıştır.”³³ diyerek iyi niyetle (!) uydurulan bu hadislerin yol açtığı ciddi tehlikeye dikkat çekmiştir. Kandemir’in kitabında yer verdiği üzere M. Şemsettin Günaltay (ö. 1961) da bu konuda şunları söylemiştir:

“Bilmem hangi vakit iki rekât namaz kılmakla bütün günahlar affolununca, artık günde beş defa namaz kılmaya, senede bir ay oruç tutmaya, hacca gitmeye, zekât vermeye ne lüzum kalır. Madem ki iki rekât namazla bütün günahlar affolunacakmış, niçin insan tatlı tatlı eğlenerek envâi-muharremâtı irtikâb etmesin (her çeşit haramı işlemesin)! İki rekât namazla bütün bu habâsetleri (pislikleri) affettirmek her vakit için mümkün değil mi? Görülüyor ki bu mutaassıp cahillerin anlayışına göre bir âdem (adam) her türlü şenaati (iğrençliği) irtikâb eder

(işler), her fenalığı yapabilir. Elverir ki ömründe bir kere bilmem hangi vakit iki rekât namaz kılsın, bu sayede her nevî mesuliyetten kurtulabilecektir (!)

Herhalde cehlin (cehaletin) bu mertebesi pek sehl (kolay) olmasa gerek! En âdî kabahatlerden, hatta en şenî (iğrenç) cinayetlerden kurtulmak için iki rekât namaz kâfidir, demekle esâsât-ı şeriiye ve ahlakiyenin çürük ve esassız olduklarını ilan etmek arasında bir fark görmüyoruz. Zâbita-i dîniyesi ve ahlâkiyesi iki rekât namaza vâbeste (bağlı) kalan insan sürüsü, bilâ kayd (kayıtsızca) her istediğini yapabilen bir haydut çetesinden başka ne olabilir!”³⁴

Bid’atlar İslâm’ın ruhuna aykırı, Allah ve Resûlü tarafından yasaklanmış olmakla beraber bazı zamanlarda ve bazı sosyal sınıflarda din duygusunun yaşamasını, dinin canlı kalmasını temin ediyor; bu bakımdan müsâ-maha edilmesi gerekmez mi? Bu soruyu soranlara Hayrettin Karaman şöyle cevap vermektedir:

“İslâm’ın iman, ibâdet, nizam ve ahlâk olarak terkedilip unutulması ve sadece bid’atlar vasıtasıyla varlığının hatırlanması onun hayatı değil, ölümüdür. Onu yaşatmak için bünyesine yabancı olan bid’atları değil, İslâm’ın esaslarını ihyâ etmek gerekir.

İslâm’ı değil de mücerred bir din duygusunu yaşatmak için bid’at tervicine (bid’at üretmeye, üretilmiş bid’atları desteklemeye) lüzum yoktur, çünkü o duygu fitrîdir.”³⁵

Son olarak Recep ayının ilk cuma gecesinde kutlanan Regaip Kandili ve yirmi yedinci gecesinde kutlanan Mirac Kandili ile ilgili bir hatırlatmada bulunmak isteriz. Bu gecelerin diğer gecelerden farklı olduğuna, kandil olarak kutlanmasına ve bu gecelere mahsus ibadetler bulunduğuna dair kaynaklarda hiçbir sağlam delil bulunmamaktadır. Bununla alakalı olarak **Diyanet İslam Ansiklopedisi**’nden yapacağımız şu alıntı ile yazımıza son verelim:

“İslâm âlimlerinin büyük bir kısmı Hz. Peygamber, sahâbe ve tâbiîn dönemlerinde Regâip kandilinin bilinmediğini, kandil geceleri kutlanmasının diğer dinlerin tesiriyle ortaya çıktığını, dolayısıyla bu gecede özel bir ibadet yapmanın dinde yeni ibadet ihdası anlamına geleceğini, Resul-i Ekrem tarafından genel olarak bidatlerin yasaklanmasının yanı sıra Cuma günü ve gecesi özel bir ibadet yapılmasının da yasaklandığını³⁶, bu sebeple Regâip günü ve gecesinde muayyen ibadetler yapmanın dinen sakıncalı olduğunu belirtmişlerdir.”³⁷

Notlar

- * Bu yazı daha önce www.suleymaniyevakfi.org sitesinde yayımlanan yazımızın gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş biçimidir.
- M. Yaşar Kandemir, “İbn Hacer el-Askalânî”, Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul, 1999, c: 19, s. 526.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, el-Menâru’l-Munîf fi’s-Sahîhi ve’d-Daîf, Tahkîk: Abdulfettâh Ebû Gudde, Mektebetü’l-Matbûâtî’l-İslâmiyye, Halep, 1970, s. 95. Eserin Türkçe tercümesi için bkz: el-Menâru’l-Munîf fi’s-Sahîhi ve’d-Daîf, Tercüme: Muzaffer Can, Cantaş Yayınları, İstanbul, 1992, s. 88-89.
- İbn Kayyim, el-Menâru’l-Munîf, s: 95, Terc: Muzaffer Can, s. 89.
- İsmail b. Muhammed el-Aclûnî, Keşfu’l-Hafâ ve Muzîlu’l-İlbâs, 3. Baskı, Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2 cilt, Beyrut, 1998, c: 2, s. 410.
- Aclûnî, Keşfu’l-Hafâ, c: 2, s. 417.
- İbn Hacer el-Askalânî, Tebyînu’l-Aceb bi mâ Verade fî Fadli Receb, Tahkîk: Ebû Esmâ İbrahim b. İsmail Âli Asr, Tarih ve yer yok, s. 20, hadis no: 7.
- İbn Kayyim, a.g.e., s. 95, Trc: Muzaffer Can, s. 88-89.
- İbn Kayyim, a.g.e., s. 96-97; Trc: Muzaffer Can, s. 89-90. Aliyyü’l-Kârî, Recep ayı hakkında birçok uydurma hadisin bulunduğunu kabul etmekle birlikte İbn Kayyim’in bu iddiasını abartılı bulmuş ve şöyle demiştir: “Bu (iddia) araştırılmaya muhtaçtır. Çünkü zayıf da olsa Recep ayında oruç tutulabileceğine dair hadisler vardır. Fakat bu zayıf hadisler birbirini desteklemekte, kuvvetlendirmektedir.” Bkz: Aliyyü’l-Kârî, el-Esrâru’l-Merfûa fi’l-Ehâdisi’l-Mevdûa (el-Mevdûatu’l-Kübrâ), Thk: Muhammed Lütfi es-Sabbâğ, el-Mektebetu’l-İslâmî, 2. Bs., Beyrut, 1986, s. 439.
- Ebu’l-Ferec İbnü’l-Cevzî, Kitâbu’l-Mevzûât, 2. Bs., Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut, 2003, c: 2, s. 46-47; Aliyyü’l-Kârî, el-Esrâru’l-Merfûa, s. 439.
- İbn Kayyim, a.g.e., s. 96-97; Trc: Muzaffer Can, s. 89-90; İbn Hacer, Tebyînu’l-Aceb, s. 30-33, hadis no: 15-17.
- M. Yaşar Kandemir, Mevzû Hadisler Menşei Tanınma Yolları Tenkidî, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, İstanbul, 1997, s. 163.
- Muhammed b. Ali eş-Şevkânî, el-Fevâi-

- du'l-Mecmûa fi'l-Ehâdîsi'l-Mevdûa, Thk: Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî el-Yemânî, 2. Bs, el-Mektebû'l-İslâmî, Beyrut, 1392 h., s. 100. Bu hadis için ayrıca bkz: Aclûnî, a.g.e., c: 1, s. 423-424, hadis no: 1358.
13. Şevkânî, a.g.e., s. 100.
  14. İbnü'l-Cevzî, a.g.e., c: 2, s. 118; Celâlüddîn Abdurrahmân es-Suyûtî, el-Leâli'l-Masnûa fi'l-Ehâdîsi'l-Mevdûa, Tahric ve Ta'lik: Ebû Abdîrrahmân Salâhuddîn b. Muhammed b. Uveyza, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 3 cilt, Beyrut, 1996, c: 2, s. 97; Şevkânî, a.g.e., s. 100.
  15. Suyûtî, a.g.e., aynı yer; Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Arrâk el-Kinânî, Tenzîhu's-Serîati'l-Merfûa anî'l-Ahbârî's-Senîati'l-Mevdûa, Thk: Abdulvehhâb b. Abdullatîf, Abdullah Muhammed es-Siddîk, 2. Bs, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2 cilt, Beyrut, 1981, c: 1, s. 152; Şevkânî, a.g.e., s. 100.
  16. Şevkânî, a.g.e., s. 101.
  17. Münker terimi "ilk asırlardan itibaren birçok muhaddis tarafından "uydurma hadis" anlamında kullanılmıştır. İbnü'l-Cevzî'nin el-Mevzûât, İbn Arrâk'ın Tenzîhu's-serîati'l-merfûa, Zehebî'nin Mîzânü'l-İtidâl ve Ali el-Kârî'nin el-Masnûa fî marifeti'l-hadîsi'l-mevzûa adlı eserleri başta olmak üzere daha çok ilâ, mevzûat ve zayıf râvilerle ilgili eserlerde karıştıran bu kullanım, rivayetlerin değerlendirilmesi sırasında "münker, münkerün cidden" lafızları yanında "mevzû, şibhü'l-mevzû, ke ennehû mevzû", lâ asle lehû, leysa lehû asl ve bâtlûn" gibi tabirlerle birlikte de kullanılmaktadır." Mehmet Efendioğlu, "Münker", DİA, İstanbul, 2006, c: 32, s. 13.
  18. İbnü'l-Cevzî, a.g.e., c: 2, s. 118; Suyûtî, a.g.e., c: 2, s. 98. Ayrıca bkz: İbn Hacer, a.g.e., s. 38-39, hadis no: 20; İbn Arrâk, Tenzîhu's-Serîa, c: 1, s. 152; Şevkânî, a.g.e., s. 101.
  19. Suyûtî, a.g.e., aynı yer; İbn Arrâk, a.g.e., c: 1, s. 153; Şevkânî, a.g.e., aynı yer.
  20. Suyûtî, a.g.e., c: 2, s. 99; Şevkânî, a.g.e., s. 101.
  21. Şevkânî, a.g.e., s. 439.
  22. Şevkânî, a.g.e., aynı yer.
  23. İbn Hacer, a.g.e., s. 41-42, hadis no: 23; İbn Arrâk, a.g.e., c: 1, s. 163-164; Şevkânî, a.g.e., aynı yer.
  24. Şevkânî, a.g.e., s. 440. Ayrıca bkz: İbn Arrâk, a.g.e., c: 1, s. 160-161; Aclûnî, a.g.e., c: 2, s. 85, hadis no: 1824.
  25. Şevkânî, a.g.e., s. 440.
  26. İbnü'l-Cevzî, a.g.e., c: 2, s. 117-118; İbn Hacer, a.g.e., s. 21-24; Suyûtî, a.g.e., c: 2, s. 96-97. Ayrıca bkz: İbn Arrâk, a.g.e., c: 1, s. 151-152.
  27. Suyûtî, a.g.e., c: 2, s. 97; İbn Arrâk, a.g.e., c: 1, s. 152.
  28. Muharrem, Safer, Rebûlevvel, Rebûlâhir, Cemâziyelevvel, Cemâziyelâhir, Recep, Şa'ban, Ramazan, Şevval, Zilkâde, Zilhicce.
  29. Buhârî, Bed'ül-Halk, 2, Tefsir 9/8.
  30. Ahmed b. Hanbel, 1/259.
  31. Münker hadis: Zayıf bir râvinin tek başına rivayet ettiği hadis. Münkeru'l-hadis: Bu tür hadisleri rivayet eden râvî.
  32. Nûruddîn Ali b. Ebî Bekr el-Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid ve Menbau'l-Fevâid, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 10 cilt, Beyrut, 1988, c: 2, s. 165 (Bâb fi'l-Cumua ve fadlihâ).
  33. Kandemir, Mevzû Hadisler, s. 201.
  34. M. Şemseddin (Günaltay), Hurâfatdan Hakîkate, Tevsî Tıbbât Matbaası, İstanbul, 1332, s. 252-253.
  35. Hayrettin Karaman, İslâm'ın Işığında Günün Meseleleri, Yeni Şafak Gazetesi Armağanı, 3 cilt, İstanbul, 1996, c: 1, s. 97.
  36. Müslim, Sıyâm, 146 [1143].
  37. Hamdi Tekeli, "Regâip Gecesi", DİA, İstanbul, 2007, c: 34, s. 535.